

Dünya 'GDO'lu bebek'lere hazır mı?

Cin'de bir bilim insanının genetiği değiştirilmiş ilk ikiz bebeklerin doğduğunu iddia etmesi ile 'tasarım bebek' konusu yeniden gündeme geldi. Konuya ilişkin değerlendirmede bulunan **İstanbul Kültür Üniversitesi (İKÜ) Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü Başkanı Prof. Dr. Çimen Atak**, bunu son derece ürkütücü ve etik dışı olarak gördüğünü dile getirerek "GDO'lu gıdaların üretimi ve tüketimi konusunda bile son derece farklı yaklaşımlar olduğu aşıkarken, bir canlıya kendi rızası dışında müdahalenin kabul edilebilir olduğunu düşünmüyorum" dedi.

Çinli bilim insanlarının embriyo hücrelerinde CRISPR/Cas9 sistemi kullanılarak HIV virüsüne karşı bağışıklık kazandırıldıkları iddiası ile genetiği değiştirilmiş ikiz bebeklerin dünyaya geldikleri bildirildi ancak uluslararası bilim platformlarında konu ile ilgili herhangi bir bilimsel yayın veya işleme ait bilgi paylaşımı resmen yapılmadı.

Dünyada kanser tedavisine yönelik deneysel çalışmaların sıkça yapıldığını belirten Prof. Dr. Çimen Atak, "Cas9'un aynı zamanda viral enfeksiyonların tedavisinde

de kullanılma potansiyeline sahip olduğu bilinmektedir. HIV ve Hepatit B virüsleri için de bu sistemin kullanılabilirliği, 2014 yılında çeşitli araştırmacıların yaptıkları çalışmalar ile gösterilmiştir. 2015 yılında Çinli bir araştırma ekibinin yürüttüğü bir çalışmada CRISPR-Cas9 sistemine dayalı gen düzenlemesinin HIV enfeksiyonunun tedavisi için potansiyel taşıdığına dair bulgular paylaşılmıştır. Ancak şu ana kadar insan üzerinde embriyo hücreleri kullanılarak gerçekleştirilen gen te-rapi tekniklerinden doğum aşamasına kadar yürütülen hiçbir çalışmaya dair bilgi bilimsel platformlarda paylaşılmamıştır" dedi.

'GDO'YA BİLE YAKLAŞIMLAR AŞIKARKEN, KABUL EDİLEMEZ'

"Tasarım bebek" ifadesini son derece ürkütücü ve etik dışı olarak gördüğünü dile getiren Prof. Dr. Atak, "Genetiği değiştirilmiş gıdaların (GDO) üretimi ve tüketimi konusunda bile dünya genelinde son derece farklı yaklaşımlar olduğu aşıkarken, bir canlıya kendi rızası dışında müdahalenin kabul edilebilir olduğunu düşünmüyorum. Ancak tüp bebek uygulamalarında bazı ülkelerde cinsiyet belirleme ve genetik hastalıkların ön tanısına yönelik uygulamalar yasal olarak yapılmaktadır. Bu husus göz önüne alındığında sağlıklı embriyo seçilmesi ve geliştirilmesi konuları ile kullanılan gen te-rapi metotlarının uzunca bir süre daha bilim çevreleri ve toplum değerleri açısından tartışmaya açık olacağını söylenebilir" ifadelerini kullandı.

BİREYSEL VE SOSYAL ETKİLERİ BELİRSİZ

Bebekler için şimdiden bir şey söylemenin zor olduğunu ve önümüzdeki günlerde gelecek bilgilendirmelere göre bebeklerin sağlık durumlarına ilişkin verilerin önem arz ettiğini belirten Prof. Dr. Atak şunları kaydetti: "Uzun vadede bebeklerin immün sistem yanıtlarına bağlı olarak farklı hastalıklara yatkınlıklarının olup olmayacağı veya öngörülmeleyen mutasyonlarla kanser hastalığının görülüp görülmeyeceği hakkında şimdiden bir şey söylemek zor. Sağlıkları ile ilgili karşılaşılabilecekleri hiçbir sorunun bu terapiden kaynaklı olup olmadığı bilinemeyecektir. Sosyal etkileri de muhakkak olacaktır. Umulan, deneysel bir süreç sonunda da olsa dünyaya gelmiş olan bu bebeklerin büyüdüğü zaman toplumdaki görece tutum ve davranışlar için de bir öngöründe bulunmak zor. Kültürel değerler açısından da dünya genelinde çeşitli tartışmaların gündeme geleceği aşıkardır." (DHA)

